

detaaliat încât să unească vital rezultatele intelectuale cu caracterul în așa fel încât ele să devină forțe motrice ale comportamentului”. [2, p.211]

Așadar, luând în considerare întregul domeniu al dezvoltării moralei prin educație, la formarea caracterului tinerilor contribuie atât instruirea morală directă, cât și indirectă, prin intermediul tuturor factorilor, mijloacelor și materialelor vieții școlare, accentua J.Dewey [2, p.211] Putem concluziona că în pedagogie pragmatismul a avut un rol pozitiv, de reconstrucție a acestei discipline, dezvoltând idei profunde despre natura biologică și socială a omului și un sistem de educație bazat pe valori practice și sociale.

Referințe bibliografice

1. Marin C.Călin. Filosofia educației. Antologie. București, 2001,.
2. John Dewey. Fundamente pentru o știință a educației, Ed. Didactică și Pedagogică R.A., București, 1992, p.212-214.

Influența progresului tehnico – științific asupra formării economiei de piață

Movileanu Pavel, doctor habilitat în economie,
profesor universitar, Universitatea Agrară de Stat din Moldova

Bîtcă Vitalie - masterand,
Academia de Studii Economice din Moldova

Dacă sporirea bogăției stă la baza accentuării decalajului între potențialitatea și realitatea folosirii aparatului de producție și a forței de muncă, apar următoarele semne de întrebare: pentru a opri accentuarea decalajului se cere stoparea creșterii economice, a bogăției iar reducerea lui ar implica darea înapoi spre subdezvoltare? Dar accentuarea decalajului scoate în evidență defectele scandaloase ale sistemului economic, spre ce soluții să se meargă, de remediere a sistemului sau de înlocuire a lui? Încercările de remediere a sistemului prin măsuri derivând din teoria keynesistă au dat roade circa un sfert de secol iar apoi au complicat lucrurile facilitând apariția slumpflației. [1]

Experimentele socialiste prin care s-a înlocuit sistemul economic - cu rezultate pe linia sporirii aparatului industrial de producție, a ridicării gradului de pregătire a forței de muncă, a creșterii avuției și a soluționării

unor probleme sociale - au fost însoțite, îndeosebi din anii '60, de accentuarea decalajului în cauză. Atât încercările de remediere, a sistemului, cât și cele de înlocuire a lui au adus modificări importante în mecanismele pieței. Oare schimbările respective să stea la baza accentuării decalajului, fiind nevoie să se dea altă direcție perfecționării mecanismelor economice și îndeosebi celor ale pieței? Sau sistemul trebuie înlocuit cu un altul, vag intuit (ca cel informatic sau tehnologic) sau insuficient conturat în plan teoretic și practic?

Problema rămâne deschisă pentru știință și pentru practică. Oamenii nu mai vor să fie mici piese în angrenajul mecanismelor de sporire a avuției. Ei vor ca dezvoltarea, care nu poate avea loc în afara ocupării forței de muncă, să le fie subordonată lor și nu ei să-i fie subordonați acesteia. Deocamdată economia, în toate țările lumii, nu se comportă cum vor oamenii. A nu vedea acest lucru înseamnă a escamota dificultățile unei epoci marcată de cerința obiectivă a trecerii spre o nouă civilizație, în care schimbarea sistemelor economice vizează numai o parte a cerințelor ei. În teoria generală a lui Keynes sistemul economic se sprijină pe:

- elemente considerate de obicei ca date;
- variabile independente ale sistemului;
- variabile dependente.

Elementele considerate ca date sunt: calificarea și cantitatea mâinii de lucru disponibile; calitatea și cantitatea echipamentului disponibil; tehnica și tehnologia existentă; gradul de concurență; gusturile și obiceiurile consumatorilor; dezutilitatea (chinul, neplăcerea) muncii de diferite intensități și activități de conducere și organizare; structura socială cuprinzând forțele - altele decât variabilele independente și dependente - care determină repartizarea venitului național. Considerarea acestor elemente ca date (în ciuda rezervelor făcute de Keynes) a alimentat părerea că teoria generală amintită are un caracter static, lucru numai în parte valabil.[2]

J. A. Schumpeter consideră că aparatul analitic al teoriei generale a lui Keynes "este esențialmente static" și cu toate acestea, paradoxal, părți importante ale operei sale "sunt consacrate unor considerații dinamice. Dar acestea vin să se integreze într-un cadru care se vrea a fi static. Această teorie statică nu constituie statica condițiilor normale ale perioadei lungi, ci teoria echilibrului perioadei scurte". Convingerea, în

mod contradictoriu, a viziunilor statice și dinamică în aceeași teorie este consecința modului contradictoriu al desfășurării vieții economice. Și totuși, după același exeget, "miezul propriu-zis al sistemului keynesian rămâne esențialmente static".

Ambiguitatea determinării elementelor sistemului keynesian a lăsat câmp deschis aprecierii a ceea ce ține de dinamismul economic și adaptarea teoriei la cerințele cunoașterii creșterii economice postbelice. Realizările economistului englez, R.F.Harrod și ale celui american, E. Domar, pe această linie au căpătat recunoaștere generală.

Variabilele independente ale sistemului economic, în optica keynesiană, sunt:

- cei trei factori psihologici fundamentali, și anume înclinația psihologică spre consum, atitudinea psihologică față de lichiditate și anticiparea psihologică privind venitul viitor de pe urma bunurilor capitale;

- unitatea de salariu, așa cum este determinată prin înțelegerile încheiate între patroni și salariați;

- cantitatea banilor, așa cum este determinată prin acțiunea băncii centrale. Acestea sunt socotite ca variabile care determină venitul național și volumul ocupării. Ca variabile dependente se menționează: volumul ocupării mâinii de lucru și venitul național, exprimate în unități de salariu (w). [3]

Concentrarea studiului asupra elementelor date ale sistemului, a variabilelor independente și dependente, este legată de necesitatea aprofundării cunoașterii mecanismelor economiei de piață din perspectiva nevoii de corijare a funcționării lor cu ajutorul pârghiilor de care dispune societatea prin stat. Dezvoltarea economică în țările bogate, și nu numai în ele, sunt ciclică prin natura factorilor propulsori și a celor care frânează, și cunoașterea resorturilor ei oferă posibilități de restrângere a amplitudinii oscilațiilor ciclice.

O încercare a lui Keynes de redefinire a esenței teoriei sale generale după explicitarea elementelor ei componente, o orientează spre înțelegerea ciclurilor. În acest caz el nu mai ia ca punct de plecare consumul neproductiv și legea care-l guvernează, ci investițiile și imboldurile măririi volumului lor. Și din noua definiție a esenței teoriei generale rezultă (pentru că reproduce o stare de fapt) că sistemul economiei de piață este expus la mari fluctuații ale producției și ale

ocupării fără a fi supus fatalmente unei instabilități violente să cedeze înainte de a ajunge la extrem și să evolueze în cele din urmă în direcția opusă, apreciază Keynes, a servit drept bază teoriei ciclurilor economice cu faze care se succed cu regularitate".

Stările de stabilitate ale dezvoltării economiei alternează cu cele ale instabilității, ca urmare a modificării condițiilor primelor de acțiune legilor psihologice fundamentale.

Prima condiție a stabilității prevede că o modificare moderată a volumului investițiilor (multiplicatorul în jur de 1 și relativ constant) nu va atrage după sine o modificare de amploare nedefinită a cererii bunurilor de consum și ea este încălcată. Aceasta întrucât atunci când crește venitul real, se mărește surplusul peste nivelul de viață statornicit. Deci, dacă gradul de ocupare crește, și odată cu el venitul, are loc o sporire a consumului curent, dar cu mai puțin decât întregul spor al venitului real, iar atunci când ocuparea scade se reduce și consumul, dar cu mai puțin decât întregul minus al venitului real. Și din acest joc se creează o zonă unde domnește de fapt instabilitatea. [4]

A doua condiție presupune că o modificare moderată a venitului scontat de pe urma bunurilor capitale sau a ratei dobânzii nu va atrage după sine o modificare de amploare nedefinită a volumului investițiilor. Și totuși acest lucru se întâmplă ca urmare a costului crescând al obținerii unei producții mult sporite cu echipamentul existent. Atunci când se pornește de la o situație în care există un surplus foarte mare de resurse destinate producției de bunuri capitale, este posibil un grad ridicat de instabilitate în limitele unei anumite zone.

A treia condiția a stabilității este ca muncitorii să nu caute să obțină salarii bănești mai mari atunci când crește gradul de ocupare a forței de muncă, și totuși acest lucru are loc - motiv de instabilitate.

A patra condiție se referă la alternarea perioadelor de recesiune cu cele de redresare și ea se bazează pe supoziția că bunurile capitale au vârste diferite, se uzează cu timpul iar perioadele de amortizare și înlocuire nu corespund. Acest fapt influențează cererea de bunuri investiționale, oscilațiile ei se abat de la cele ale eficienței marginale a capitalului. "Din această cauză, menționează Keynes, chiar și redresările și recesiunile de proporțiile celor ce pot avea loc în cadrul limitelor fixate prin celelalte condiții ale stabilității enumerate de noi, vor determina

probabil o mișcare în sens opus, până când aceleași forțe ca mai înainte inversează din nou direcția.

Astfel, cele patru condiții ale noastre, luate împreună, sunt suficiente pentru a explica trăsăturile caracteristice ale realității care ne înconjoară, și anume, că evitând în ambele direcții extremele cele mai grave ale fluctuației ocupării și ale prețurilor, oscilăm în jurul unei poziții intermediare considerabil mai ridicat decât nivelul minim al ocupării sub care ar fi periclitată însăși existența". Factorul esențial, determinant fiind considerat fluctuația eficienței marginale a capitalului, se înțelege că măsurile luate de stat în economie converg în direcția creării condițiilor care să reducă amplitudinea fluctuației respective.

Liberalismul clasic, funcționarea automată, necontrolată și neregulată a mecanismelor economiei de piață se dovedește incapabilă să stăpânească mersul ciclic al economiei. Convingerea lui Keynes era că "în condiții de *laissez-faire*, evitarea unor ample fluctuații ale gradului de ocupare poate de aceea să se dovedească imposibilă fără o modificare adâncă a psihologiei pieței investițiilor în legătură cu care nu există nici un motiv să se creadă că va avea loc. Eu trag de aici concluzia că grija de a reglementa volumul curent al investițiilor nu poate fi lăsată fără pericol în mâini private". Ca soluție, el preconiza o socializare destul de cuprinzătoare a investițiilor care s-ar dovedi "singurul mijloc pentru asigurarea unui nivel de ocupare apropiat de ocuparea deplină, deși aceasta nu trebuie să excludă tot felul de compromisuri și aranjamente pe baza cărora autoritățile publice vor colabora cu inițiativa privată". [5]

Aceasta întrucât soluția deși indică "importanța vitală a instaurării unui anumit control central în problemele lăsate astăzi în cea mai mare parte în seama inițiativei private, vaste domenii de activitate rămân neatinsse. Statul va trebui să exercite o influență călăuzitoare asupra înclinației spre consum, în parte prin sistemul său de impunere, în parte prin fixarea ratei dobânzii, și în parte, eventual, pe alte căi". Măsurile luate de statele occidentale, în spiritul cerințelor doctrinei keynesiste, n-au rămas fără efecte prevalent pozitive timp de peste un sfert de veac. Precumpănirea implicațiilor negative ale politicilor economice keynesiste, începând cu anii '70, a incitat criticile împotriva doctrinei care, între timp, devenise neokeynesistă, ca urmare a contribuțiilor aduse de mai mulți economiști.

Am insistat mai mult asupra redării teoriei keynesiste *originare* fiindcă așa este firesc dar și pentru că, în controversele actuale în jurul ei uneori i se motivează eșecurile prin abaterea continuatorilor de la adevăratul conținut și spirit, cel din lucrările mentorului.

Referințe bibliografice

1. Bagdasar N. Teoria cunoștinței -B.,1995
2. Celmare Șt. Perspective epistemologice. - București, 1994
3. Celmare Șt. Studii în teoria cunoașterii.- Iași,1996
4. Costandache G. Filosofia științelor cognitive. – București, 1993
5. Dobre A. Epistemologie.- București , 2006;

Valoarea cognitivă a semnelor și simbolurilor în cronografia românească din sec. XVI-XVIII

Dumitru Căldare, dr. habilitat în filosofie
Universitatea de Stat din Moldova

Cronografia românească din sec. XVI-XVIII (Gr. Ureche, M. Costin, I. Neculce, C. Cantacuzino Stolnicuț, N. Olahus) conțin mai multe elemente ale orientării filozofice tradiționale (protofilozofice). Examineate în sens cognitiv general elementele orientării filozofice tradiționale sunt parte componentă a sintezei spirituale a epocii, un anumit spirit filozofic care asigură societății coordonatele științifice, artistice, morale și chiar existențiale. Pentru a-și îndeplini misiunea spiritul filozofic se ipostaziază în doctrine, orientări, școli și gânditori excepționali [1, p.7]. De aici rezultă că orientarea filozofică tradițională ca parte componentă a gândirii în ansamblu reflectă un anumit spirit filozofic, contribuind la constituirea unei atmosfere spirituale în societate.

Dintre elemente culturii tradiționale de nuanță protofilozofică, utilizate în cronică în epoca menționată ca aspecte integrative ale cugetării filozofice, far parte semnul și simbolul. Altceva e faptul că în majoritatea lucrărilor și a studiilor dedicate cronicilor semnele-simboluri nu sunt analizate în adevărata lor profunzime, ci mai mult în sens de constatare, de explicații suplimentare sau comentarii vizavi de anumite evenimente, fapte, acțiuni sau consecințe ale acestora. Cronicarii nu explică nemijlocit (și nu întotdeauna) esența semnelor și a simbolurilor,